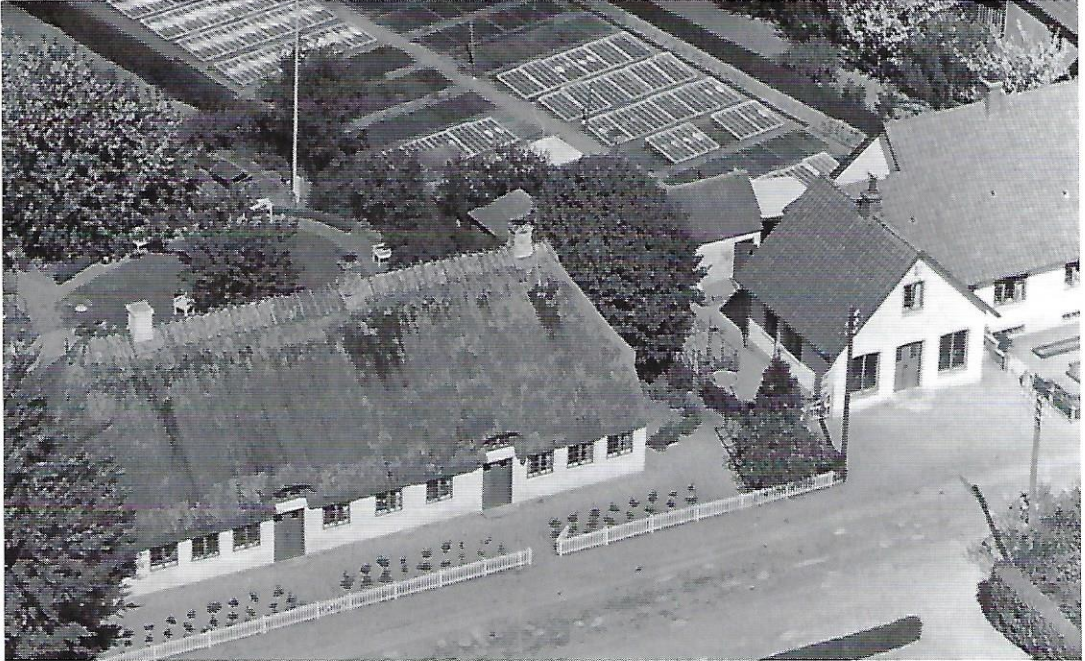

Landet Gartneri

Af Kit Nørregaard Andersen

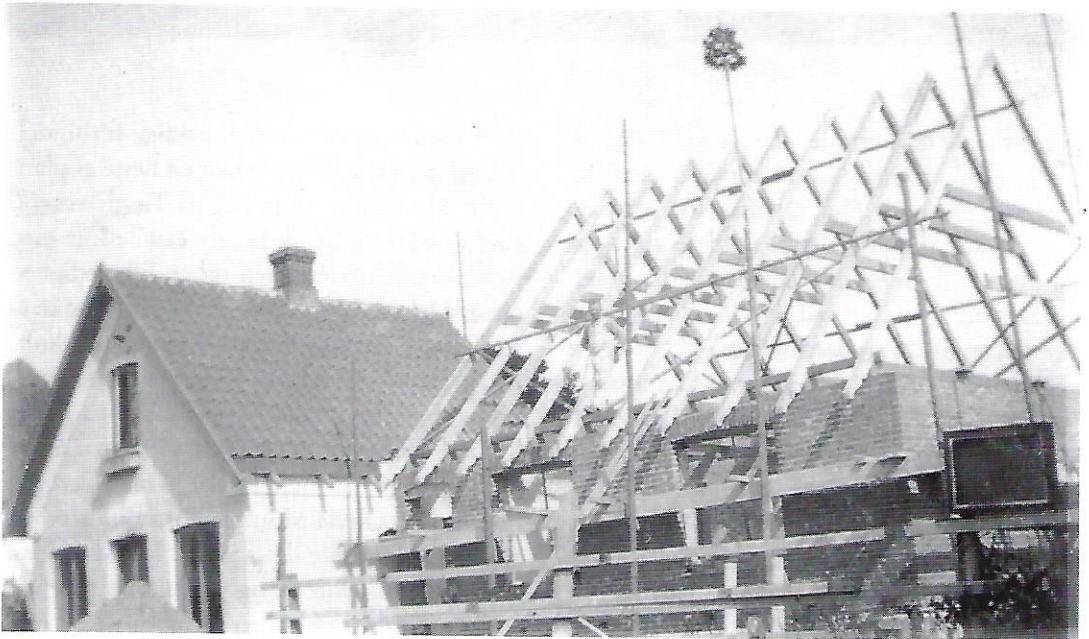
Det er nok de færreste, der er klar over, at der i en lille landsby som Landet engang har ligget et gartneri. Det var min morfar Carl Nørregaard, der i sin tid anlagde det på Tinghavevej, ved siden af det daværende alderdomshjem. Carl blev født i 1907 i Gesinge og var den ældste af en børneflokk på 10. Efter sin soldatertid i 1928 i Odense tog han arbejde hos gartner Christoffersen i Stjoul (Stjoul Fiskervej 14, matr.: 11a).

Efter nogle år i Stjoul valgte han i 1934 at starte sit eget, skønt han ingen uddannelse havde inden for faget, kun den smule erfaring, han havde fået i Stjoul. Han havde dog god hjælp fra gartner Christoffersen, som bl.a. hjalp

ham med at skaffe de nødvendige forbindelser, og samtidig leverede han de fleste af planterne. Han købte en grund på Tinghavevej 6 (matr.: 83f) og byggede selv et lille hus med butiksløkkale underneden og en lille lejlighed ovenpå på ca. 30 m². Det var også i disse år, at Carl tog et kursus på Sdr. Nærrå husflidsskole, hvorefter han blev lærer på henholdsvis Bregninge og Strammelse Husflidsskole. Dette kunne supplere indtægten de første par år, til han fik gang i gartneriet. I 1936 blev Carl gift med Karen Olivia Mouritsen fra Bindslev, og samme år byggede de et større hus ved siden af butikken. Dørene og vinduerne gik han selv og lavede fra bunden af, og huset fik meget passende navnet »Edelweiss«. Huset blev

Carl Nørregaard ca. 1935.

1936 - Stenhuset bygges ved siden af butikken.

1954 - Carl Nørregaard sammen med datteren Lenna ved grunden på Skovballevej.

de første par år lejet ud til førstemejeristen på Thorskilde Mejeri, mens Carl og Karen selv boede i den lille lejlighed oven på butikken. I oktober 1941 købes lidt over 1000 m² jord på Biblioteksvej (matr.: 2 z, nuværende Biblioteksvej 15a - 17b) og udlægges til dyrkning. I flere år var det bl.a. stedmoder og kartofler, der blev dyrket her. Det var på denne grund, Kaj Kaaber havde haft sit bådebyggeri siden 1934. I skødet står bl.a. skrevet følgende:

Sælger overdrager herved til Gartner Carl Nørregaard, Landet, den mig tilhørende ejendom matr. Nr. 2 z af Lundby, Landet sogn. I handlen medfølger de frugttræer, der er på ejendommen, medens den på ejendommen værende værkstedsbygning af træ samt et skur ikke medfølger i handlen. Værkstedsbygningen må forblive på

parcellen indtil 1/10 1942, og sælger har i dette tidsrum ret til uhindret adgang til og fra værkstedet. Købesummen andrager 1000 kr.

I 1945 blev datteren Grethe født, og 3 år senere i 1948 kom datteren Lenna til. I så lille en virksomhed måtte alle naturligvis tage fat, dette gjaldt også de to piger. Deres arbejde bestod som regel i at prikke nye planter ud eller plukke jordbær. Især det sidste gav anledning til utallige beklagelser om ømme rygge. Men det var nu ikke noget, Carl tog så tungt, svaret var altid det samme: »I jeres alder har man ingen ryg, kun en elastik rumpen hænger i«. Så var der ikke mere at diskutere.

Det var i disse år, at de to store drivhuse blev bygget, det ene i 1945 og det andet i 1948. Om vinteren blev de opvarmet af et kulfyr, som senere blev udskiftet til oliefyr.

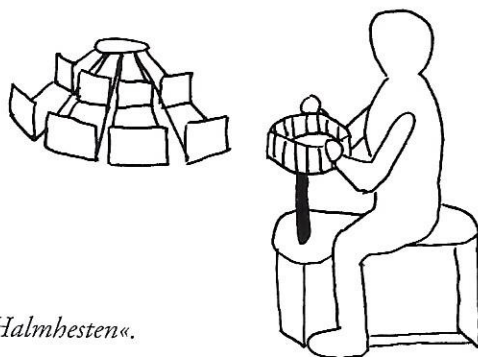
På det meste af grunden var der blevet opsat mistbænke, hvor planterne om foråret efter fremspiring i drivhusene blev priklet ud i. Herfra blev de senere plantet ud i det fri og solgt som udplantningsplanter. Det var bl.a. kålplanter og blomster. I det tidlige forår blev de mange mistbænke dækket til om natten med sivmætter, for at eventuel nattefrost ikke skulle skade de spinkle planter. I det lille butikslokale, der var under beboelsen, blev der foruden blomster solgt hjemmedyrkede tomater, agurker, blomkål osv. Langs med væggen stod der borde med planter og blomster. I et lille rum bag ved butikken var der en lille mellemgang ind til stuehuset. Denne blev brugt som binderistue, og det var her Karen, og senere døtrene, sad og bandt buketter, med undtagelse af brudebuketterne, dette var Carls job. Der blev købt en masse blomsterløg hjem, som blev drevet frem i drivhusene, for så herefter at blive solgt som afskårne blomster. I et hjørne af butikken blev der opsat et glasskab foran et vindue, så den kølige luft kunne trænge ind i skabet, hvori disse blomster kunne stå.

I 1949 lejede Carl yderligere et stykke jord, (matr.: 20 t, nuværende Skovballevej 47a). Dette stykke jord var opkøbt af kommunen og tiltænkt som jordmoderbolig og blev derfor udlejet, indtil byggeriet skulle begynde. Planerne blev imidlertid ændret, og jordmoderboligen kom i stedet til at ligge på Tinghavevej 4. Dette betød, at han i 1954 kunne købe arealet på Skovballevej (til en værdi af 1500 kr.).

Der blev dyrket jordbær i massevis, som blev solgt videre til København. De lange rækker med jordbær blev hovedsageligt dyrket på de ekstra jorder, som lå uden for gartneriet. Dette var stykket på Skovballevej, samt et lille stykke jord mellem Tinghavevej 8 og 10, som tilhørte kommunen. Sidst i 60erne udvides butikken med ca. 11 m², som udbygges ud mod vejen, og der laves en lille altan oven på butikken.

Min morfar, som i daglig tale blev kaldt Gartner Nørregaard, anlagde også haver for folk og lavede selv tegningerne hertil. Da det især var blomster og udplantningsplanter, der blev dyrket, blev de større haveplanter hentet hos gartner Gravensen på planteskolen i Braten. (Beboelsen ligger stadig på Bratenvej 58, og selve planteskolen lå på jorden ud mod stranden matr.: 65 a, Nyby, et område, der blev kaldt »Præstemose«, dette er nu bebygget).

Om efteråret begyndte man at forberede julen allerede i starten af november ved at binde halmkranse fra bunden af. Dette foregik på en hjemmekonstrueret maskine, »Halmhesten«, hvor man sad overskrævs på en bænk.

»Halmhesten«.

I den ene ende af bænken var en lodret pind, hvorpå der sad en rund form/skive med lodrette plader i en udvendig og indvendig krans. Halmen blev placeret mellem disse plader, og der kunne således, mens skiven drejede, sys tråd rundt om i de mellemrum, der var mellem pladerne. Formen kunne skiftes, alt efter hvor stor kransen skulle være. Herefter blev der bundet gran eller mos på, alt efter om det var adventskrans eller krans til kirkegårde. Derudover blev der lavet mospuder og kors, som lå på et stort stativ omme i baggården. Kunderne kunne så selv gå om og vælge. Carl blev også tit bestilt til vintergrandækning af gravstederne på kirkegården. I december måned gik tiden med at lave sammenplantning

1963 - De to store drivhuse - i midten det lille fyrrum, der opvarmede dem.

1964 - Karen og datteren Grethe i gang med at binde moskranse i binderistuen bag butikken.

Karen prikler planter ud i mistbankene.

ger, juledekorationer og binde buketter. Dette gav ikke meget tid til julehygge med børnene. Derfor kom Karens forældre hvert år et par uger i december og sørgede for, at der blev pyntet op, bagt og lavet konfekt. Juleaften var en af årets mest travle dage. Der skulle bringes bestilte blomster og dekorationer ud over det meste af Tåsinge, og arbejdsdagen sluttede ofte først ved 18-tiden.

De første mange år foregik udbringningen af varer på cykel. Der var monteret en stor trækasse både foran og bag på cyklen, og der skulle bringes ud i alt slags vejr. Først i 1954 fik de bil, hvilket gjorde udbringningen betydelig nemmere, og da børnene var gamle nok og fik kørekort, var det dem, og senere svigersønnerne, der kørte ud med blomsterne.

I 1969 blev jorden på Skovballevej solgt fra, og i 1973 solgte Carl jorden på Biblioteksvej.

Til nytåret 1979 valgte Karen og Carl at gå på pension, og hermed sluttede en æra på 43 år som gartner i Landet. Carl døde 2 år senere, i 1981. Når man ser på de store planteskoler og blomstercentre, der findes i dag, ville et lille gartneri som det i Landet, som i sine velmagtsdage var på en halv tønde land, ikke have haft store muligheder for at overleve. Konkurrencen ville simpelthen have været for stor. I 1991 solgte Karen huset, og herefter blev det sidste af de store drivhuse revet ned. I dag er der ikke meget tilbage, som vidner om, at her har der engang ligget et lille gartneri.

Kit Nørregaard Andersen, født 9. august 1979 på Tåsinge.

Kilder:
Taasinge Lokalhistoriske Arkiv
Lenna og Grethe Nørregaard
Bent Christoffer Nielsen

Børnene Grethe og Lenna foran butikken ca. 1950.